

METODA REUVEN FEUERSTEIN

PROGRAMUL DE ÎMBOGĂȚIRE INSTRUMENTALĂ

Conf. univ. dr. Daniel Mara

Cuprins

- 1. Prezentarea programului**
- 2. Instrumentele programului**
- 3. Domenii de aplicabilitate**
- 4. Obiective**
- 5. Concepte cheie**
- 6. Criteriile medierii**
- 7. Postulate**

1. Prezentarea programului

Programul de Îmbogățire Instrumentală (*Instrumental Enrichment Program, IEP*) este rezultatul studiilor, cercetărilor conduse de psihologul de origine română Reuven Feuerstein și constă într-o metodologie de intervenție orientată în special spre îmbunătățirea abilităților cognitive: memorie, raționament, atenție etc., dar mai ales spre dezvoltarea capacităților de coordonare a acestor funcții psihice în mod autonom și activ.

1. Prezentarea programului

Programul de Îmbogățire Instrumentală (PÎI) este compus din 14 instrumente utilizate pentru dezvoltarea capacităților cognitive și metacognitive. Instrumentele permit achiziția de abilități mentale, de concepte, utilizabile în situații diferite. Fiecare instrument se focalizează pe o funcție cognitivă specifică și oferă pre-achizițiile pentru a aprofunda și dezvolta capacitățile cognitive necesare pentru rezolvarea unor sarcini.

2. Instrumentele programului

- Organizarea punctelor
- Orientarea spațială I
- Confruntări (Comparații)
- Percepția analitică
- Imagini
- Orientare spațială II
- Clasificare

2. Instrumentele programului

- Relații temporale
- Instrucțiuni
- Relații familiale
- Progresii numerice
- Silogisme
- Relații transferabile
- Sagome

3. Domenii de aplicabilitate

Programul de intervenție elaborat de Reuven Feuerstein este utilizat în mediul educațional formal (învățământul preuniversitar și universitar), domeniul psihopedagogiei speciale (recuperarea persoanelor cu probleme de integrare socio-culturală), domeniul educației adulților (întreținerea capacităților mentale ale persoanelor în vârstă) și al formării continue (calificarea profesională a personalului din domeniul productiv).

4. Objective

- sprijinirea elevului/studentului pentru a reflecta și a deveni conștient de procesele cognitive pe care le activează atunci când trebuie să rezolve o problemă;
- însușirea unei metodologii precise de învățare și a unui algoritm de rezolvare a problemelor care să-i permită elevului/studentului să depășească cu succes situațiile problematice noi și neprevăzute.

5. Concepte cheie

- potențial de învățare;
- modificabilitate cognitivă;
- mediere;

5.1. Potențial de învățare

Totalitatea comportamentelor virtuale latente care necesită o anumită implicare pentru a putea fi transformate în manifestări. Prin intermediul acțiunii educatorului (mediatorului conform definiției lui Feuerstein) pot fi formate acele capacități, care altfel nu ar fi putut exista.

5.2. Modificabilitate cognitivă

Se referă la capacitatea ființelor umane de a-și schimba propria structură de funcționare cognitivă cu scopul de a se adapta la situațiile ce apar de-a lungul vieții.

5.3. Mediere

Intervenție intenționată și activă, pe care educatorul o oferă persoanelor cu care interacționează, urmărind dezvoltarea cât mai bună a capacităților lor și atingerea de către aceștia în mod gradat a unui nivel de autonomie cât mai deplină.

6. Criteriile medierii

În experiența învățării mediate este important să se acționeze potrivit unor criterii de mediere care condiționează pozitiv capacitățile individului însuși de a modifica structura potențialului său cognitiv.

6.1. Mediarea intenționalității și reciprocității

Mediatorul pune în practică intenționalitatea când ghidează interacțiunea spre un obiectiv, selecționând, organizând și interpretând anumiți stimuli. Reciprocitatea se verifică atunci când există un răspuns bun din partea subiectului și demonstrează că el este receptiv și implicat în procesul de învățare.

6.2. Mediarea transcendenței

Apare atunci când mediatorul acționează astfel încât experiența învățării mediate se desprinde de contextul în care s-a produs și depășește limitele acestuia, lărgind și diversificând sistemul de nevoi al persoanei mediate.

6.3. Mediarea sensului

Se realizează când mediatorul transmite celuilalt semnificația și scopul unei activități. Fără o înțelegere profundă a mediului în care se integrează, subiecții nu pot să răspundă stimulilor externi, nici pentru a-i accepta, nici pentru a-i refuza, nici pentru a-i modifica.

6.4. Medierea sentimentului de competență

Contribuie la conștientizarea de către copil a ceea ce el știe deja, a traseului pe care este capabil să-l parcurgă, ajutându-l să-și utilizeze în mod optim competențele sale.

6.5. Medierea regulilor de comportament

Contribuie la crearea echilibrului rezultat din conștientizarea nevoii de automonitorizare și de ajustare a propriei conduite.

6.6. Medierea comportamentului de participare

Medierea comportamentului de participare se leagă de interdependența dintre mediator și subiect și dintre oameni în general. Este nevoia reciprocă de colaborare la nivel afectiv și cognitiv.

6.7. Individualizarea și diferențierea psihologică

Mediatorul trebuie să fie conștient de diferențele care există între diferitele persoane, diferențe legate de experiențe, abilități, stiluri comportamentale, motivații, emoții.

6.8. Medierea planificării scopurilor

Apare atunci când mediatorul orientează subiectul pe parcursul proceselor implicate în stabilirea, planificarea și realizarea obiectivelor, făcând aceste procese explicite.

6.9. Medierea provocării interesului

Apare atunci când mediatorul trezește în subiect hotărârea și entuziasmul de a face față unor sarcini noi și complexe. Identificarea etapelor care conduc la reușită furnizează motivația necesară înfruntării provocărilor viitoare.

6.10. Medierea pentru autoschimbare

Apare atunci când mediatorul încurajează subiectul să conștientizeze existența potențialului dinamic de schimbare și să recunoască importanța și valoarea acestuia.

6.11. Medierea individualizării alternativei optimiste

Vizează necesitatea încrederii că succesul este posibil de atins, ceea ce presupune o implicare profundă în activitate. Dacă se exclude din start ideea de reușită, întreaga activitate depusă este consumatoare de energie.

6.12. Mediarea sentimentului de apartenență

Omul este o ființă socială, care are nevoie de sentimentul apartenenței la un grup, de a se simți iubit și dorit și de a putea oferi și el iubire celorlalți. Are nevoie să știe că poate conta pe ajutorul celorlalți și că el însuși este în măsură să furnizeze ajutor celor care au nevoie. Toate acestea se pot realiza dacă există în realitate o colectivitate din care individul să facă parte.

7. Postulate

- Ființele umane sunt modificabile
- Persoana pe care o educ e modificabilă
- Eu sunt în măsură să modific persoana pe care o educ
- Eu singur pot și trebuie să fiu modificat
- Societatea poate și trebuie să fie modificată prin aportul persoanelor care o compun

Bibliografie

- **Feuerstein R., Rand J., Rynders J.E.** (1995), *Non accettarmi come sono*, Milano, Ed. Sansoni.
- **Goleman, D.** (2001), *Inteligența emoțională*, traducere de Irina-Margareta Nistor, București, Ed. Curtea Veche Publishing.
- **Kopciowski Camerini, J.** (2002), *L'apprendimento mediato. Orientamenti teorici ed esperienze pratiche del metodo Feuerstein*, Brescia, Ed. La Scuola.
- **Vanini, P.** (2003), *Potenziare la mente? Una scommessa possibile: L'apprendimento mediato secondo il metodo Feuerstein*, Gussago (Brescia), Ed. Vannini Editrice.